

Herman Kaiser zoekt vrede en gerechtigheid

'In het publieke debat is vaak een onbalans tussen rede en emotie,' zegt Herman Kaiser, oud-burgemeester van Arnhem. Hij schreef het boek 'In waarde verbonden'. De prominente CDA'er ziet met lede ogen aan hoe de dialoogruijnte in onze samenleving verandert in een echopot van het eigen gelijk.

Theo Brand

'Als angst de samenleving gaat regeren dan moet de politiek de angst van mensen serieus nemen, in plaats van er een politiek slaatje uit te slaan. Dan zijn politici echt met vuur aan het spelen.' Herman Kaiser (1954) windt er geen doekjes om. Ook de politiek leider van zijn eigen CDA spaart hij niet.

In zijn boek reflecteert hij op waarden, democratie, dialoog en wat mensen bindt. Ook schrijft hij over mensen uit de geschiedenis die hem inspireren, onder wie Franciscus van Assisi, Titus Brandsma en Nelson Mandela. Ook de islamitische dichter Rumi (1207-1273) krijgt een hoofdstuk.

Kaiser: 'Als burgemeester van Arnhem sprak ik met een jonge moslima die bij de gemeente werkte. Ze wees me op de wijsheid van Rumi. Ik ben toen de bundel 'De schipper en de Filosoof' gaan lezen. Om mensen te verbinden is het niet voldoende om een lijntje naar de ander uit te gooien. Je moet ook het lijntje oppakken dat iemand anders vanuit een andere wereld naar jou toegooit.'

Zwarte Piet

Opgegroeid in een warm katholiek gezin in de Limburgse mijnstreek begon Kaiser als jongeman met een studie politicologie aan de Katholieke Universiteit Nijmegen. Het waren de linkse jaren zeventig. Kaiser beschrijft hoe dogmatisch marxisme het

gesprek over inspiratie en waarden in de weg stond. Welke krachten zijn volgens hem vandaag een bedreiging voor de dialoog en de democratie in Nederland?

Kaiser: 'Gevaarlijk vind ik het verabsoluteren van het eigen gelijk. De emotie wint het dan van het verstand. Neem de discussie over Zwarte Piet. Gematigde opvattingen krijgen geen kans. Zo blokkeer je niet alleen een snelweg, zoals in Friesland gebeurde, maar ook de weg naar elkaar. En de politiek zegt dat de samenleving het zelf moet uitzoeken. Maar is dat wel zo? Ik vind het griezelig. Waar komen de emoties vandaan? Als politieke partijen hier ook nog garen bij spinnen, dan zijn we echt gevaarlijk bezig.'

U spreekt over 'vernieuwend conservatisme'. Mag dat ook 'geworteld idealisme' zijn?

'Ooit ben ik begonnen bij de Politieke Partij Radicalen (een voorloper van GroenLinks -TB) en ik beschouwde me als een christen-radicaal. Het woord 'radicaal' komt van 'radix' dat wortel betekent in het Latijn. Juist om vooruitgang mogelijk te maken moet

je geworteld zijn, gefundeerd zijn op diepere waarden.'

'Tegelijk is herijking en herbronning belangrijk. Je moet niet stilstaan, maar in beweging komen. Zo kom ik bij 'vernieuwend conservatisme'. Maar het begrip conservatisme heeft in Nederland geen prettige klank. Een collega-burgemeester van de PvdA met een katholieke achtergrond, zei ooit tegen me dat ik een echte sociaal-conservatief ben. Ik schrok even, maar hij bedoelde het juist positief. Hij beschouwde zijn vader, een traditionele KVP'er, ook zo en heeft er respect voor.'

U bekritiseert het populisme en partijen die daarin mee gaan. Gaat uw eigen partij vrijuit?

'Na de H.J. Schoo-lezing door Sybrand Buma in 2017, waarin hij het wij-zij denken aanwakkerde, heb ik een kritisch artikel gepubliceerd. Dat was toen één van de weinige kritische geluiden binnen de partij. Ik was ontdaan over bepaalde passages over moslims die in strijd zijn met de beginselen van het CDA. Het lastige is vaak dat de kiezers rechtser zijn dan de leden. Maar de leden zijn wel

de eigenaar van de partij en ik zie nu voorzichtig een beweging ten goede.'

Mensen zijn onzeker. Speelt kansenongelijkheid daarin ook een rol?

'Ergens klopt er iets niet en dat voelen mensen aan. Een zelfstandige loodgieter of elektricien redt het vaak niet meer. Ze moeten als ZZP'er enorm concurreren met lage tarieven en missen hierdoor goede sociale voorzieningen. In het onderwijs en de zorg staan mensen vaak onder grote druk tegen een matig inkomen. Alles moet zo goedkoop en efficiënt mogelijk. Dan is de rek er op een gegeven moment uit en dat geeft mensen stress.'

'We zien dat de staat zich verder terugtrekt. We hebben ons onder druk laten zetten. Het grote geld heeft vaak vrij spel. Globalisering en nieuwe technologieën dragen daar aan bij.'

Is de klimaatcrisis ten diepste een waarden crisis?

'Jazeker. Wij wonen het huis van de aarde uit en laten het onbewoonbaar achter voor onze kleinkinderen. Als je door hebzucht de levensruimte wegneemt van toekomstige generaties, dan tast je elementaire mensenrechten aan. Dat hangt samen met waarden crisis. Dat je de hele wereld rondvliegt voor een koopje is nu doodnormaal. Veel mensen weten niet beter. Je denkt dat het de norm is. Moralisme kan dan zelfs voelen als sociale onrechtvaardigheid. Kijk naar het Autobahn-debat in Duitsland over snelheidsbegrenzing: 'Ik laat mijn oer-vrijheid toch niet aantasten?' Of: 'Ik laat me door jou niet vertellen dat ik geen bieftuk meer mag eten!' Dat is pure emotie.'

Wat ziet u als de grootste maatschappelijke en politieke uitdaging?

'Een mondiaal superkapitalisme dat zich niet laat leiden door welk moreel kader dan ook. De pauselijke

Oog voor traditie als remedie tegen populisme

encycliek Caritas in Veritate verscheen in 2009. De paus was heel scherp in zijn analyse van sociale gerechtigheid. Ik was toen voorzitter van CDA Gelderland en zat ook in het landelijk partijbestuur. Ik voelde me soms een buitenbeentje. Toen ik met de paus en zijn encycliek kwam aanzetten, kreeg ik het etiket conservatieve katholiek opgeplakt. Of juist linkse rebel. Mijn boek nodigt hopelijk uit tot een gesprek, ook over partijgrenzen heen. Mijn eigen partij moet de verbinding blijven zoeken, ook met GroenLinks. In Duitsland zie je in diverse deelstaten al een goede politieke samenwerking tussen CDU en De Groenen.'

'We moeten met een zekere stoerheid onze verhalen blijven vertellen'

Is de secularisatie een bedreiging? Of is er een weg die er doorheen gaat?

'De secularisatie biedt juist kansen. Er kan nooit een dwang zijn om iets wel of juist niet te geloven. Kerken lopen leeg, ook omdat de wereld verandert. Vroeger had je in het zuiden van het land een katholieke monocultuur zonder smartphone. Ik heb mijn katholiek-zijn nooit als dwang ervaren. Als je er niet door geraakt wordt en je ervaart het niet als verrijking, dan kan ik me goed voorstellen dat je er afscheid van neemt en je losmaakt.'

'De kern van het geloof is dat jezelf kiest voor God; gedwongen geloven is nooit goed. Als de kerk leert om in de seculiere samenleving met nieuwe mogelijkheden om te gaan, vermoed ik dat er nieuwe kansen zijn. Onderschat niet de waarde van godsdienstonderwijs en kennisoverdracht, ook kennis over andere

religies. Het gaat om de kracht van oerverhalen. Het hoort bij onze cultuur en geschiedenis. We moeten met een zekere stoerheid onze verhalen blijven vertellen.'

Hoe denkt u dat mensen in Nederland in 2050 zingeving en deugden ervaren?

'De kentering komt en mensen gaan snappen dat de wereld een bepaalde vorm van vrede en harmonie nodig heeft om te kunnen overleven. Dat zeg ik vanuit een bepaalde hoop. Het goede komt niet vanzelf. Je ziet nu ook tendensen die er honderd jaar geleden waren. Als de wereld in crisis verkeert en er anarchie dreigt,

dan wordt dat vaak met harde hand gecorrigeerd. Vrede wordt ogenschijnlijk hersteld; maar dat is de vrede van een dictator. Daarom is democratie zo belangrijk voor de mensenrechten. Hoe gaan we samen vrede en gerechtigheid dienen, ook wereldwijd?'

Dit is een bewerking van een interview dat onlangs verscheen op online platform Nieuw Wij. Zie: www.nieuwwij.nl.

Herman Kaiser (1954) was burgemeester van Margraten, Roermond, Doetinchem en Arnhem. Ook was hij enkele jaren voorzitter van het Christelijk Sociaal Congres. Hij werkt nu aan een promotieonderzoek over de actuele waarde van het subsidiairiteitsbeginsel, een principe over de ordening van de maatschappij vanuit de katholiek-sociale leer.

Herman Kaiser.
Foto: Peter Wijzands.